

Met de Rheingold Express naar Walhalla

door Peter Franken

Het Musiktheater im Revier kwam tegen het einde van dit seizoen met een op zichzelf staande productie van *Das Rheingold*. Aanleiding zou zijn de sluiting van de laatste kolenmijn in het Ruhrgebied. Daar was echter weinig van te merken.

Alberich met de Rijndochters in de Rheingold Express

Het moest een bijzondere productie worden, deze *Rheingold*, waarin het einde van het 'Bergbau' tijdperk zou worden gememoreerd. Uiteindelijk was er slechts een mijnkarretje te zien waarin Wotan en Loge het ondergrondse domein van Alberich binnenreden. Komt vaker voor dat beeld, het is immers een goudmijn? Kan zijn dat intendant en regisseur Michael Schulz zich heeft laten aftroeven door de succesvolle productie van *Hans Heiling* in Essen. In het Aalto Theater stond dit werk vorig jaar volledig in het teken van de mijncultuur die zo lang bepalend is geweest voor deze regio.

Plan B derhalve en daarvoor kozen Schulz en zijn decorontwerper Heike Scheele voor een ander stukje nostalgia: de Rheingold Express. De eerste scènes van *Das Rheingold* spelen zich af in deze trein, die als groot opschuifbaar decorstuk op het toneel staat.

De Rijndochters verschijnen van achter de bar in het restauratierijtuig. Een filmprojectie suggereert dat daarbuiten alleen maar water is, we zitten met trein en al IN de Rijn. Zo nu en dan duiken de meiden door een raam naar buiten en komen dan verderop weer naar binnen. Ook Alberich weet die route te volgen. Leuk spel van het viertal.

Na de goudroof verschuift de trein waardoor het slaaprijtuig in beeld komt. Wotan verschijnt en doet zijn schoenen uit om de slapende Fricka niet wakker te maken. Hij heeft geen trek in lastige vragen, leuk detail. Freia ligt in een aangrenzende coupé en kruipt onder het bed als de reuzen eraan komen. Die zingen geheel buiten beeld. We zien slechts hun projectie waarin ze zo nu en dan iets mimen. Eenmaal op het toneel zien we geen reuzen maar bodybuilders. Dat maakt Freia's kennelijke belangstelling voor Fasolt wel begrijpelijk, eindelijk eens een man die in haar is geïnteresseerd en niet alleen in die stomme appels.

Zodra Wotan en Loge afdalen naar Nibelheim verdwijnt de Rheingold Express om niet meer terug te keren. Hij was al aangekomen bij een station met de naam Walhalla en verder moest de toeschouwer maar zijn fantasie gebruiken. Nibelheim is leeg op een bureau na waarachter Mime triomfantelijk plaatsneemt zodra hij zijn broer heeft verlinkt door de indringers te helpen de 'Kröte' te vangen.

Die twee schatrovers arriveren in een mijnkarretje zoals al eerder gesteld en nemen Alberich daarin mee naar de bovenwereld. Ook in de laatste scène blijft het toneel leeg. Kennelijk waren Schulz en Scheele door hun ideeën heen, of door hun geld.

De oplossingen voor lastige scènes zoals het gevangen nemen van Alberich en het afnemen van de Ring lieten onnodig veel inconsequenties zien. Dat kan echt veel beter. De productie moest het vooral van aardige details hebben om de interesse vast te houden.

Wotan, Loge en Fricka maken zich zorgen

Maar muzikaal dan? Nee, dat viel ook tegen, althans tijdens de bezochte voorstelling op 26 mei. Dirigent Giuliano Betta was onvoldoende in staat de Neue Philharmonie Westfalen op haar gebruikelijk niveau te laten spelen. Bij wijlen klonk het rommelig, er werden veel fouten gemaakt, het liep niet altijd gelijk op met de zangers en de balans was soms zoek. Zo kwam Bastiaan Everink, toch niet iemand met een kleine stem, als Wotan soms niet gemakkelijk boven het orkest uit. Dat kan hem natuurlijk niet worden aangerekend maar in mijn beleving liep het verder ook niet echt lekker bij de in deze rol debuterende Nederlandse ster. Van een vloeiende vertolking van zijn rol was nauwelijks sprake, alsof hij maar niet in de juiste groef wist te komen. Het bleef vooral bladzijden Wotan voordragen in plaats van een operarol vertolken al kan dat ook aan de regie hebben gelegen die hem nogal statisch liet acteren. Afgaande op diverse berichten kwam Everink in latere voorstellingen beter uit de verf. Gelukkig maar, als je uitkijkt naar een geweldige Wotan valt een modale vertolking natuurlijk al gauw tegen. Zijn hulp in hoge nood Loge bleek in goede handen bij Cornell Frey, een uitstekende karaktertenor die de rol alle eer aandeed. Frey haalde eigenhandig het niveau van de voorstelling op naar een acceptabel niveau. Aardig detail was dat hij in de eerste scène stilletjes in het restaurant rijtuig aan een hoektafel wat consumeert. Een soort Hitchcock moment. De Alberich van Urban Malmberg was aanvankelijk tamelijk onopvallend. In de scène met de Rijnmeisjes droeg hij een hoedje dat hem deed denken aan een wandeltoerist. Geen wonder dat ze hem voor ongevaarlijk hielden. In Nibelheim was Malmberg een wat rauwere klant die vocaal goed aan de eisen van zijn rol kon voldoen.

Freia heeft steeds appeltjes in haar mand paraat

Fricka transformeerde in Erda

De Rijn dochters maakten er zingend en spelend een mooi optreden van, uitdagend gekleed en ondeugend in hun gedrag troffen ze in alle opzichten de juiste toon met Bele Kumberger als Woglinde het stralend middelpunt. Om onduidelijke redenen kreeg het drietal na de goudroof gezelschap van zes figuranten in vergelijkbare uitmontering, waardoor er plotseling maar liefst negen Rijnmeisjes op het toneel leken te staan.

Petra Schmidt voldeed goed als Freia. Zeer geslaagd was het optreden van Almuth Herbst in de dubbelrol van Fricka en Erda. Herbst wist haar stem zo licht te doen klinken dat het leek alsof Fricka aanvankelijk door een sopraan werd gezongen. Daardoor wist ze goed te contrasteren met de onverwachte transformatie in Erda, duidelijk een mezzo. Daarna liet de regie haar bungelen, was het nu Fricka die met Wotan het Walhalla betrad of Erda? Mime kreeg een aardige invulling door Tobias Glagau. Zijn zang was goed op niveau maar Schulz liet hem nogal over the top acteren. De overige rollen waren redelijk bezet. Eigenlijk valt alleen aan die van Fasolt enige eer te behalen en Joachim Maaß slaagde daar redelijk in.

Het is niet geworden wat ik er van had verwacht, deze speciale *Rheingold* in Gelsenkirchen. Eerder dit seizoen was er in de foyer

van MiR een uitgebreide tentoonstelling te zien over de geschiedenis van de mijnbouw in het Ruhrgebied. Het leek de opmaat voor een productie die daar een artistieke invulling aan zou geven maar uiteindelijk werd het een ode aan de historie van de Deutsche Bundesbahn. En hoewel het orkest regelmatige mooie dingen liet horen bleef de NPW die middag onder het niveau dat ik van hen gewend ben en dat moet toch echt op het conto van de dirigent worden geschreven. Maar, zo werd mij verteld, tijdens de busreis van ons genootschap een week later was ‘alles wieder paletti’.